

NHỮNG CÂU ĐỐI TẾT TRUYỀN THÔNG

XUÂN HUY

Đối liên hay câu đối là một nghệ thuật văn chương truyền thống độc đáo mà người Trung Quốc và người Việt đều ưa thích, hợp với giới bình dân lẫn bác học, và thường được dùng trong những dịp hiếu hỉ, nhất là ngày Tết.

Chẳng hạn nhiều người đều biết câu này:
Thịt mỡ dưa hành, câu đối đỏ,
Cây nêu, tràng pháo, bánh chưng xanh.

Hoặc câu chữ Hán:

Thiên tăng tuế nguyệt, nhân tăng thọ,
Xuân mãn cân khôn, phúc mãn môn.
(Trời thêm năm tháng, người thêm tuổi,
Xuân khắp cân khôn, phúc khắp nhà)

Câu đối từ xưa đến nay được sáng tác rất nhiều, phần lớn không còn rõ ai là tác giả. Có nhiều bộ sưu tập lưu hành rộng rãi ở Trung Quốc và Việt Nam, trong số có 2 bộ đáng lưu ý:

- *Cổ kim đối liên đại quan*, do Ban biên tập của Thương Hải Trung ương Thư điểm biên soạn (in lần thứ 3 năm Dân quốc thứ 25, tức năm 1936);

- *Đối liên tập thành*, do Xuân Châu Hoàng Tài Trang sưu tập (bản của Bảo Hoa các, không rõ năm in).

Đặc biệt về mùa xuân và ngày Tết, hai tập trên sưu tập rất nhiều. Chẳng hạn trong *Đối liên tập thành*, ta có thể đếm được đến 108 câu về "Tân xuân", 22 câu về đêm "Nguyên tiêu". Trong *Cổ kim đối liên đại quan* còn có những câu về "Thời lệnh" để nói về từng năm, như năm Quý Dậu có những câu như:

Quý hồ vô khiếm tuế,
Dậu thực đắc phong niên.
(Quý kêu không mất mùa; Dậu chín được mùa no)

Quý đình kỳ văn năng biện thức,
Dậu sơn thắng địa quang siêu la.
(Kỳ văn trên đỉnh Quý có thể nhận biết được;
Cảnh đẹp ở núi Dậu rộng đường giống ruồi kiếm tìm)

Liên quan đến mùa xuân và ngày Tết, có những câu mà đọc lên ta cảm thấy được niềm hân hoan của con người trước cảnh tượng đổi thay của đất trời, hoa lá, cảnh sắc thiên nhiên:

Dân hòa ngũ tộc văn minh thịnh,
Vận khai tam dương cảnh tượng tân.
(Dân hòa cả năm tộc văn minh đều thịnh;
Vận mới mở ra tam dương cảnh tượng mới mẻ).

Hoa ngênh hỉ khí giai như tiểu,
Điểu thức hoan thanh diệp giải ca.

(Bông hoa đón khí lành nên đều trông có vẻ như cười;
Chim biết tiếng vui nên cũng biết ca hát)

Phong hòa vũ đảo môn tiền liễu
Vũ tiêu thổi khai uyển lý hoa.
(Gió hòa đến những cây liễu trước nhà cũng nhảy múa;
Mưa nhỏ lật phất làm nở các bông hoa trong vườn)

Hoặc nói lên niềm vui, niềm hi vọng cuộc sống của con người trong những ngày Tết đến:

Bạo trúc lưỡng tam thanh, nhân gian cải tuế,
Mai hoa tứ ngũ điểm, thiên hạ giai xuân.
(Pháo tre vài ba tiếng, cõi đời sang năm mới;
Hoa mai bốn năm đóa, thiên hạ đều mừng xuân)

Sơn hà như thị cựu,
Thời tuế hựu thiên tân.
(Nước non vẫn như cũ;
Năm tháng lại mới thêm)

Về đêm Nguyên tiêu (đêm rằm tháng Giêng) có câu như:

Nguyệt đảo bán luân thiên diệp tụy,
Hoa khai nguyên dạ địa giai xuân.
(Trăng mọc nửa vòng tròn trời cũng say sưa;
Hoa nở đêm rằm tháng Giêng khắp đất đều mùa xuân)

Câu này dễ gợi ta nhớ tới đôi câu đối tiếng Việt:

Trừ tịch kêu vang ba tiếng pháo,
Nguyên tiêu cao ngất một cành nêu.

Câu đối xuân chữ Hán và chữ Việt rất nhiều, không thể giới thiệu hết, chỉ xin ghi lại vài câu để đọc cho có không khí ấm áp, vui tươi trong những ngày đón Tết truyền thống của dân tộc.